Kırgızistan’da Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Psikolojik Faktörler

Psychological Factors Affecting Students Academic Performance in Kyrgyzstan

Asst. Prof. Dr. Raziya Abdiyeva (Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Kyrgyzstan)
Dr. Kadiyan Boobekova (Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Kyrgyzstan)

Abstract

The quality of human capital plays decisive role in the social and economic development of the country. Education and its quality are essential issue to government. In the learning process the students’ comprehension is important in achieving the determined goal. However there are various factors that affect the students’ performance as socio-demographic, economic and psychologic factors. This paper is aimed to investigate the effect of psychologic factors on academic achievements of students in higher education in the case of the Kyrgyz Turkish ‘Manas’ University. Psychological factors were analyzed using ordered probit model and data that was obtained in 2014 by conducting a questionnaire to 3133 students. According to the results psychological factors significantly affect academic performance of students.

1 Giriş

Globalleşen dünyada eğitim kalitesi, özellikle yükseköğretimin kalitesi ve etkililiği ekonomik kalkınma ve büyümenin en önemli faktörlerinin biri haline gelmiştir. Böylece eğitim, günümüzde sosyal hayat, ekonomi ve iş çevresi için çok önemlidir. Üniversite eğitiminin kalitesi, girişimciliğin performansını ve verimliliğini, ekonominin kalkınmasını ve büyümesini, yaşam standartlarının yükselmesini doğrudan etkilemektedir.

Eğitimin kalitesi, onu sunan öğretim üyesi ile eğitimi alan öğrencinin tutum ve davranışları, potansiyeli ve isteklerine bağlıdır. Öğrencilerin eğitim kalitesi sadece eğitimi sunan tarafın performansı ve potansiyeli, fiziksel imkan ve koşullarına bağlı değildir. Eğitim sürecinde öğrencilerin psikolojik durumu, onların akademik başarılarını önemli ölçüde etkilemektedir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin sınırlı olmaları, kaygı düzeyleri, yalnızlık ve çaresizlik hissetmeleri, korkuları gibi psikolojik sorunları, onların performansını negatif yönde etkilemektedir.

Çalışmamızda Kırgızistan’da üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunlarının onların akademik performansına olan etkileri incelenmiştir. Araştırma, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi’nde 2014 yılında 3133 öğrenciye yapılan anket verileri analiz edilerek yapılmıştır. Girişi izleyen ikinci bölümde literatür taraması, üçüncü bölümde betimleyici istatistikler ve istatistiksel analizler, dördüncü bölümde ise ekonometrik analiz ve yöntem, son bölümde de sonuç ve değerlendirme sunulmuştur.

2 Literatür

Bhattacharya ve Bhattacharya (2015:62) Hindistan’da yükseköğretimde eğitim gören öğrencilerin başarılarına psikolojik faktörlerin etkisini araştırmışlar. Neticede, psikolojik faktörler bilinçli ve bilinçsiz düzeyde öğrencilerin akademik başarılarını etkileyeceği bulunmuştur. Öğrencilerin yüksek başarıları, onların ileride iş hayatında başarılı olabilmesi için etken olup, düşük başarı onları strese soktuğu belli olmuştur. Öğrencilerin böyle duruma tepkileri çeşitli olmaktadır: duyuşsal (stres, kaygı, korku, suçluluk, keder, depresyon); bilişsel (stresle başa çıkma stratejileri); davranışsal (ağlama, kendine ve başkalarına kötü davranma, sigara kullanma, sinirlilik); psikolojik (terleme, kekeleme, kilo kaybı veya kilo alma, baş ağrısı, bedende ağrılar). Can sıkıntısı, motivasyon eksikliği, stresli olmaları onların derslerinde başarıyı düşürmektedir.

Yapılan ampirik araştırmalar, öğrencilerin akademik başarılarını psikolojik faktörlerin etkilediğini göstermiştir. Wondu (2018), Dire Dawa Üniversitesi’ndeki 16 birinci sınıf Psikoloji bölümü öğrencilerinin katılımı ile yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin öz yeterliği ile öz motivasyonları arasında, stres düzeyi ile içsel motivasyon arasında güçlü anlamlı ilişkiyi bulmuştur.

Habibian v.d. (2015), psikolojik faktörler okuryazarlık eğitimi ve okuma sürecine, etkin okuma üzerinde çok önemli olduğunu tespit etmişlerdir. Nijerya’da yapılmış bu araştırmada öğrencilerin özgüveni ile Matematik derslerinde başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Wachikwu v. d., 2017). Bununla birlikte ailevi sorunlar da öğrencilerin psikolojik sorun ve kaygılarının nedenlerinden birini oluşturmaktadır (Захаров, 2002).

Volchik v.d. (2018) dünyada üniversitelerde yapılan reformları incelemişlerdir ve yükseköğretimin hem ülke çapında hem de kişisel düzeyde sosyal ve ekonomik performansı üzerinde olumlu etkide bulunduğunu açıklamışlardır. Ayrıca, yerli vatandaşlar, Avrupa Birliği vatandaşları ve üçüncü dünya vatandaşları için faydalı olduğunu Almaya örneğinde tespit etmişlerdir. Dolayısıyla, Avrupa Birliği’nin göçmenlere açılması önerilmektedir.

Günümüzde Kırgızistan'ın yüksek düzeyde ülke dışına göç vermesi, toplum için sosyal ve psikolojik sorunları ortaya çıkarmaktadır. Veliler, iş göçmeni olarak yurt dışında bulunmalarından dolayı çocuklarına istenilen derecede dikkat edip bakamamaktalar. Ailedeki işsizlik ve maddi sorunlardan ötürü çatışmalar ve geçimsizlik meydana gelmektedir. Aile içi iletişim zayıflamış ve bu durumda çocuğun gelişimine olumsuz etki etmektedir. Aile içi iletişim, çocuğun gelişimine kendini tanıma, değerlendirme, kabul etme ve özgüvenini geliştirme konusunda oldukça etkindir. Ancak, ailevi problemler çocukların gelişimine ve başarısına olumsuz etki edeceği, onlarda saldırganlık, sinirlilik, kaygı, durumu kabul etmeme, uyumsuzluk, derslerde zayıflama gibi problemleri beraberinde getirdiği tespit edilmiştir (Boobekova, 2018,238).

Kırgızistan'da yükseköğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerinin akademik başarısına anne-babasının ayrılmış olmasının negatif etkilediği bulunmuştur. Bununla birlikte ailenin gelir seviyesi ve annesinin çalışıp çalışmadığı da akademik performansını etkilediği tespit edilmiştir (Abdieva, 2016).

3 Betimleyici İstatistikler

Bu çalışmada Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde 2014 yılında öğrencilerin problemlerini inceleme amacıyla yapılan anket verileri kullanılmıştır. Ankete 3133 öğrenci katılmıştır.

Şekil 1. Ankete Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 64'ü kız ve % 35'i erkek olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Ankete Katılanların Uyruğuna Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 86,5'i Kırgızistan vatandaşı, % 9'u Türkiye, % 1,1'i Özbekistan, % 0,7'si Kazakistan ve diğer ülkelerin vatandaşı olduğu görülmektedir.

	Frekans	Oranı
Evet	715	22,8
Bazen	1148	36,6
Hayır	1268	40,5
Cevapsız	2	0.1
Toplam	3133	100.0

Tablo: 1. Ankete Katılanların 'Her şeye fazla üzülüyorum' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 22,8'i her şeye fazla üzülüklerini, % 36,6'sı ise bazen fazla üzülüklerini ve % 40,5'i de fazla üzülmediklerini bildirmişlerdir. Bu sorun yaşa göre bakılınca tüm yaş grubunda aynı derecede olmakla birlikte 21 yaştakilerde manidarlık düzeyi yüksek çıkmıştır.

	Frekans	Oranı
Evet	756	24,1
Bazen	904	28,9
Hayır	1464	46,7
Cevapsız	9	0.3
Toplam	3133	100.0

Tablo: 2. Ankete Katılanların 'Psikolojik danışmaya ihtiyacım var' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 24,1'i psikolojik danışmaya ihtiyaç duyduklarını, % 28,9'u ise bazen ihtiyaç duyduklarını ve % 46,7'si de psikolojik danışmaya ihtiyaç duymadıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilerimizin yarısından fazlasının psikolojik danışmaya ihtiyaçları olduklarını ifade etmeleri, güzel bir şey olmanın yanı sıra, kişisel sorunlarını çözemeyecekmiş gibi görmeleri, dikkate değer bir durumdur. Neticede, güvenip danışacağı kimselerin olmadığını düşünmektedirler ve görülmeye, danışmaya ihtiyaçları vardır.

	Frekans	Oranı
Evet	756	24,1
Bazen	904	28,9
Hayır	1464	46,7
Cevapsız	9	0,3
Toplam	3133	100,0

Tablo: 3. Ankete Katılanların 'Okulda problemlerim ve üzüntülerim hakkında akıl danışabileceğim kimse yok' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

Okulda akıl danışabileceği kimsenin olmadığını düşünen öğrenci sayısı, yaklaşık olarak % 55'i oluşturmaktadır. Okulda akıl danışabileceği kimsenin olmaması, öğrencilerin problem karşısında kendilerini yalnız hissetmelerine sebep olmaktadır. Bu konuda öğrencilerin sosyal uyum sorunları yaşadığı, psikolojik sorunlarının olduğu ve bunu birilerine söyleyince ne olabileceği konusunda bilgisi olmadığı durum, onları endişelendirmektedir diye yorumlanabilir.

Çekingenim ve utangacım	Frekans	Oranı
Evet	811	25,9
Bazen	1092	34,9
Hayır	1224	39,1
Cevapsız	6	0,2
Toplam	3133	100,0

Tablo: 4. Ankete Katılanların 'Çekingenim ve utangacım' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 25,9'u çekingen ve utangaç olduklarını, % 34,9'u da bazen çekingen ve utangaç olduklarını ve % 39,1'i de çekingen ve utangaç olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çekingen olması veya kendilerini çekingen olarak görmeleri, uyruk ve cinsiyet olarak bakılınca Kırgızistanlı kız öğrencilerde yüksek çıkmıştır. 18-20 yaş arasında olan öğrencilerde önemli bir derecede kendisiyle çatışma var, kendilerini çekingen ve utangaç olarak hissediyorlar.

Bazen intihar etmeyi düşünüyorum	Frekans	Oranı
Evet	191	6,1
Bazen	360	11,5
Hayır	2574	82,2
Cevapsız	7	0,2
Toplam	3133	100,0

Tablo: 5. Ankete Katılanların 'Bazen intihar etmeyi düşünüyorum' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

İntihar etme düşünceleri olanların sayısını inceleyince "evet" diyenlerin % 6,1 olması ve "bazen" diyenlerin %11,5 olması oldukça düşündürücüdür. Bu durum, öğrencilerin çoğunluğu türlü sebeplerden dolayı gizli ve açık depresyon yaşadıklarının, ancak duygularını güvenip paylaşacak birilerini bulamayacakları hissine kapıldıklarının veya sorunlarını çözülebileceklerine inanmadıklarının göstergesidir.

"Bazen intihar etmeyi düşünenler" yaş olarak 18, 19, 20 yaşındakiler olduğu, derslerdeki not ortalaması yükseldikçe intihar etmeyi düşünenlerin oranı azalmakta olduğu ve ailesi tarafından çok eleştirilenlerin intihar etme düşüncesi daha fazla olduğu saptanmıştır.

Sık sık yalnızlık hissediyorum	Frekans	Oranı
Evet	776	24,8
Bazen	1129	36,0
Hayır	1225	39,1
Cevapsız	3	0,1
Toplam	3133	100,0

Tablo: 6. Ankete Katılanların 'Sık sık yalnızlık hissediyorum' İfadesine Verilen Cevaplarına Göre Dağılımı

Ankete katılanların % 24,8'i sık sık yalnızlık hissettiklerini, % 36'sı bazen yalnız hissettiklerini ve %39,1'i de kendilerini yalnız hissetmediklerini bildirmişlerdir. Bununla birlikte, "Ailem beni çok eleştiriyor" diyen

öğrencilerin % 45,1'i kendilerini sık sık yalnız hissediyorlar. Bu durum, öğrencilerin uyum sorununun var olduğunun ve kaygı ve çekingenlik düzeylerinin yüksek olduğunun göstergesidir. Cinsiyete bakılınca, daha çok kız öğrenciler kendilerini yalnız hissettikleri tespit edilmiştir.

4 Veri ve Yöntem

Bu çalışmada Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde 2014 yılında öğrencilerin problemlerini inceleme amacıyla yapılan anket verileri kullanılmıştır. Ankete 3133 öğrenci katılmıştır. Fakat bunların sadece 1932'u not ortalamalarını belirttikleri için analize not ortalamasını bildirmeyen öğrenciler dahil edilmemiştir. Not ortalaması 1 ile 5 arasında değişmektedir ve dağılımı Tablo. 1'de gösterilmektedir.

Not Ortalaması	Bilmeyenler	1	2	3	4	5	Toplam
Öğrenci sayısı	17	8	188	959	487	290	1949
Yüzdesi, %	0,9	0,4	9,7	49,2	25	14,9	100

Tablo 7. Ankete Katılanların Not Ortalamalarına Göre Dağılımı

Ankete katılanların 17'si not ortalamalarını bilmediklerini, 8'inin ortalaması 1'dir. Katılımcıların % 9,7'sinin ortalaması 2; % 49,2'sinin 3; % 25'inin 4; ve % 14,9'unun not ortalaması 5 olduğu bilinmektedir.

Değişkenler	Açıklama
Sinirli olmak	Bazen sinirli olanlar 1, diğerleri 0
Virtüel dünyada yaşayanlar	İnsanlar arası iletişimde kendini bazen gerçek dünyaya göre virtüel dünyada daha iyi hissedenler 1, diğerleri 0
Okulda akıl danışabileceği kimsenin olmaması	Okulda problemleri ve üzüntüleri hakkında akıl danışabileceği kimsesi olmayanlar 1, diğerleri 0
Psikolojik danışmaya ihtiyaç	Psikolojik danışmaya ihtiyacı olanlar 1, diğerleri 0
İntihar düşüncesi	Bazen intihar etmeyi düşünenler 1, diğerleri 0
Suçluluk duygusu	Kendini suçluluk duygusu içinde hissetmeyenler 1, diğerleri 0
Fazla üzülme	Her şeye fazla üzülmeyenler 1, diğerleri 0
Çekingenlik ve utangaçlık	Çok çekingen ve utangaç olanlar 1, diğerleri 0
Yalnızlık duygusu	Sık sık yalnız hissetmeyenler 1, diğerleri 0
Fazla alınganlık	Fazla alıngan olmayanlar 1, diğerleri 0
Zamanını hayalle geçirmek	Zamanının çoğunu hayal kurmakla geçirmeyenler 1, diğerleri 0

Tablo 8. Bağımsız Değişkenlerin Açıklamaları

Değişkenler	Katsayı	Marjinal Etkileri
Sinirli olmak	0.1403**	0.0322***
Bazen virtüel dünyada yaşayanlar	-0.1107*	-0.0241*
Okulda akıl danışabileceği olmaması	-0.2342***	-0.0504***
Psikolojik danışmaya ihtiyaç	-0.2410***	-0.0504***
İntihar düşüncesi	-0.3017***	-0.0586***
Suçluluk duygusu	0.0376	-0.0084
Fazla üzülme	-0.1113*	-0.0247**
Çekingenlik ve utangaçlık	0.0303	0.0136
Yalnızlık duygusunu hissetmeyenler	0.0319	0.0072
Fazla alıngan olmayanlar	-0.1338*	-0.0301**
Zamanını hayalle geçirmeyenler	0.0941*	0.0214*
Her zaman virtüel dünyada yaşayanlar	-0.0140	-0.0031
Cut1	-2.257752	
Cut2	.1142334	
Cut3	-1.00495	

Tablo 9. Sıralı Probit Modelinin Sonuçları

$LR\ chi^2(13) = 87.50 (0.0000)$ $Pseudo R^2 = 0.0178$ $Log\ likelihood = -2411.3749$

Marjinal etki not ortalaması değişkeninin en yüksek değerine göre hesaplanmıştır (veya 5'e göre). Not: *, ** ve *** 10%, 5% ve 1% düzeyinde anlamlılık derecesini göstermektedir.

Modelin sonuçlarına göre bazen sinirli olanların, her zaman sinirli olanlar ve hiç sinirli olmayanlara göre not ortalamaları % 3'e yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. İnsanlar arası iletişimde kendini bazen gerçek dünyaya göre virtüel dünyada daha iyi hissedenlerin akademik performansı ise diğerlerine göre % 2 oranında daha düşük olduğu saptanmıştır.

Okulda problemleri ve üzüntüleri hakkında akıl danışabileceği kimsesi olmadığını belirten ve psikolojik danışmaya ihtiyacı olan öğrencilerin akademik başarıları diğerlerine göre % 5 oranında daha düşüktür. Bununla

birlikte, bazen intihar etmeyi düşünen öğrencilerin de not ortalamaları diğerlerine göre % 5 oranında daha düşük olduğu açıklanmıştır. Bu sonuçlar istatistiksel olarak % 1 düzeyinde anlamlıdır.

Diğer yandan paradoksal olarak da görülebilen sonuç, her şeye fazla üzülenler ile fazla alingan olmayanların akademik başarıları diğerlerine göre % 2 ve % 3 oranında daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar % 5 seviyesinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Bunun yanında suçluluk ve yalnızlık duygusunu hissetmeyen öğrencilerin not ortalamalarında diğerlerinden farkı ile ilgili istatistiksel olarak anlamlı sonuç bulunamamıştır. Aynı zamanda insanlar arası iletişimde kendini her zaman gerçek dünyaya göre virtüel dünyada daha iyi hissedenenlerin not ortalamaları diğerlerine nazaran düşük olduğu görülmüştür. Fakat bu sonuç da istatistiksel olarak anlamsızdır.

5 Sonuç ve Değerlendirme

Eğitim kalitesi ekonomik kalkınma ve kişisel düzeyde yaşam kalitesinin yükselmesinde önemli rolü olan faktördür. Eğitimin etkinliği ve başarısı üzerinde psikolojik faktörlerin önemi büyüktür. Psikolojik faktörler öğrenme, eğitimin etkinliği ve akademik başarıyı etkilemektedir. Çalışmamızda Kırgızistan'da psikolojik faktörlerin üniversite öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi sıralı probit modeli ile incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre insanlar arası iletişimde kendini bazen gerçek dünyaya göre virtüel dünyada daha iyi hissedenen, okulda problemleri ve üzüntüleri hakkında akıl danışabileceği kimsesi olmayan ve psikolojik danışmaya ihtiyacı olan öğrencilerin akademik başarıları diğerlerine göre daha düşüktür. Ayrıca bazen intihar etmeyi düşünen öğrencilerin not ortalamaları diğerlerine göre % 5 oranında daha düşük olduğu açıklanmıştır. Dolayısıyla, üniversitelerde psikolojik danışma hizmetinin yaygınlaşması, öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayan metod ve faaliyetlerin artırılması öğrencilerin akademik başarıları açısından da önemi büyük olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, her şeye fazla üzülenler ile fazla alingan olmayanların akademik başarıları diğerlerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde bazen sinirli olanların, her zaman sinirli olanlar ile hiç sinirli olmayanlara göre not ortalamaları % 3'e yüksek olduğu açıklanmıştır. Bu ise, öğrencilerin kaygı derecesinin orta seviyede olması, onların akademik başarıları üzerinde olumlu etkide bulunduğunu bildirmektedir.

Kaynakça

- Abdiyeva, 2016. Geçiş Ekonomilerinde Üniversite Öğrencilerinin Başarılarını Etkileyen Demografik Faktörler: Kırgızistan Örneği, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, s. 86-93.
- Anthonia ve Nwaukwu Chukwuemeka, 2017. Psychological Factors And Students' Academic Achievement In Mathematics In Ughelli-South Local Government Area Of Delta State, Nigeria, British Journal of Education, Vol.5, No.10, pp. 8-21, September, Published by European Centre for Research Training and Development UK
- Bhattacharya, R. ve Bhattacharya, B., 2015. Psychological factors affecting student's academic performance in higher education among students, International Journal For Research & Development In Technology Volume-4, Issue-1, July- 2015 ISSN (O) :- 2349-3585: p.62-70;
- Habibian, Samsilah, Khairuddin, Jamilah,. 2015. The Role of Psychological Factors in the Process of Reading, Journal of Education and Practice www.iiste.org, Malaysia, Vol.6, No.29, 114-123.
- Volchik, Oganessian ve Olejarz, 2018. Higher education as a factor of socio-economic performance and development, Journal of International Studies, 11(4), 326-340. doi:10.14254/2071-8330.2018/11-4/23
- Wondu, 2018. Psychological Factors Affecting Students Academic Performance Among Freshman Psychology Students in Dire Dawa University, Journal of Education and Practice, Vol.9, No.4, 59-65.
- Бообекова, К. С. 2018, Өлкөбүздө жогорку окуу жайларда билим алган студенттердин үй бүлөгө байланыштуу проблемалары, И.Арабаев ат. КМУ «Вестник» журналы, 2018, Май, 231-243-бб.
- Захаров А. И. 2002. Неврозы у детей и психотерапия. СПб.: Союз.